

Дунська Алла Рашидівна,
доктор економічних наук, професор,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»
Лагодієнко Владислав Володимирович,
здобувач вищої освіти другого рівня,
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря
Сікорського»
Овсюченко Юрій Вікторович, кандидат
економічних наук, доцент, доцент кафедри
економічної кібернетики та управління
економічною безпекою, Харківський
національний університет радіоелектроніки

Dunska Alla,
Doctor of Economics, Professor,
National Technical University of Ukraine
«Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute»,
<https://orcid.org/0000-0002-8623-4507>
Lagodiienko Vladislav,
Higher Education Student, National Technical
University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv
Polytechnic Institute»,
<https://orcid.org/0000-0002-9290-2380>
Ovsiuchenko Yurii,
PhD in Economics, Associate Professor,
Kharkiv National University of Radio
Electronics,
<https://orcid.org/0000-0002-0522-1799>

**СТРАТЕГІЯ МІЖНАРОДНОГО РОЗВИТКУ ФІНТЕХ-КОМПАНІЇ:
КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ ТА ВИКЛИКИ
INTERNATIONAL DEVELOPMENT STRATEGY OF A FINTECH COMPANY:
KEY ASPECTS AND CHALLENGES**

Дунська А. Р., Лагодієнко В. В., Овсюченко Ю.
В. Стратегія міжнародного розвитку фінтех-
компанії: ключові аспекти та виклики.
*Український журнал прикладної економіки та
техніки*. 2023. Том 8. № 4. С. 156 – 161.

Dunska A., Lagodiienko V., Ovsiuchenko Y.
International development strategy of a fintech
company: key aspects and challenges. *Ukrainian
Journal of Applied Economics and Technology*.
2023. Volume 8. № 4, pp. 156 – 161.

В умовах глобалізації ринку фінансових послуг і фінансових систем актуальним питанням для фінтех-компанії є проблема формування та реалізації стратегії міжнародного розвитку, з врахуванням найважливіших аспектів і викликів. Встановлено, що специфічні аспекти включають у себе регуляторні обмеження, конкуренцію на ринках різних країн, технологічні інновації, адаптацію до місцевих фінансових систем, зміцнення кібербезпеки та побудову стратегічних партнерських відносин. Розроблення ефективного плану дій є вирішальним фактором для успішного глобального розвитку фінтех-компанії. У статті розглянуто основні аспекти стратегії міжнародного розвитку фінтех-компаній та виокремлено основні виклики, з якими вони стикаються. Визначено, що одним з найважливіших аспектів в цьому контексті є врахування відмінностей регуляторних актів у різних країнах і їхній вплив на стратегічне планування фінтех-компаній. Ще одним важливим аспектом є технологічна інноваційність: фінтех-компанії повинні не лише мати технологічні рішення, а й бути готовими до впровадження нових технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн та ін. Усе це дозволяє створити конкурентні переваги та задовольняти зораз більший попит на швидкі, зручні та безпечні фінансові послуги. Обґрунтовано, що насамперед компанії повинні вивчати політичні, економічні та соціокультурні аспекти кожної країни, у яких вони планують працювати, оскільки наявність різних нормативів і культурні особливості можуть суттєво вплинути на успішність стратегії. Виклики також включають у себе потребу в управлінні кібербезпекою. Запропоновано на основі комплексного підходу, урахувавши особливості глобального фінансового ринку, основні елементи стратегії міжнародного розвитку фінтех-компанії. Основними напрямками цієї стратегії є інноваційні технології, гнучкість у взаємодії з регуляторами та врахування особливостей національних ринків.

Ключові слова: фінансові технології, фінтех-компанії, ринок фінансових послуг, цифрові технології, фінтех-послуги.

In the conditions of globalization of the financial services and financial systems market, an urgent issue for a fintech company is the problem of forming and implementing an international development strategy, considering the most critical aspects and challenges. Specific aspects include regulatory constraints, cross-country competition, technological innovation, adaptation to local financial systems, strengthening cyber security, and building strategic partnerships. Developing an effective action plan is a crucial factor for the successful global development of a fintech company. The article examines the main aspects of the international development strategy of fintech companies and highlights the main challenges they face. It was determined that one of the most critical aspects in this context is considering the differences in regulatory acts in different countries and their impact on the strategic planning of fintech companies. Another vital aspect is technological innovation: fintech companies must not only have technological solutions but also be ready to implement new technologies, such as artificial intelligence, blockchain, etc. All this allows you to create competitive advantages and satisfy the ever-increasing demand for fast, convenient, secure financial services. It is justified that, first, companies should study the political, economic, and socio-cultural aspects of each country in which they plan to work since the presence of different regulations and cultural features can significantly affect the strategy's success. Challenges also include the need to manage cyber security. Based on a comprehensive approach, considering the peculiarities of the global financial market, the main elements of the strategy of international development of a fintech company are proposed. The main directions of this strategy are innovative technologies, flexibility in interaction with regulators, and consideration of the peculiarities of national markets.

Вступ

На сучасному етапі економічного розвитку фінансові технології або фінтех запустили новий стандарт у наданні фінансових послуг, трансформуючи традиційну фінансову сферу та відкриваючи необмежені можливості для інновацій. Запровадження фінтех-рішень змінює традиційний підхід до фінансів і відкриває безліч можливостей для покращення фінансових послуг. Розвиток у цьому напрямі стає важливим завданням для багатьох компаній, викликом пов'язаним з виходом на міжнародний ринок і утриманням конкурентоспроможності на ньому. У цьому контексті стратегія міжнародного розвитку фінтех-компаній набуває особливого значення, вимагаючи ретельного аналізу та досліджень щодо успішної адаптації до різноманітних особливостей глобального фінансового ринку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Результати наукових досліджень у сфері функціонування та розвитку фінтех-компаній на міжнародному ринку фінансових послуг представлені в працях таких науковців, як А. Батаєв, С. Волосович, Д. Гордеева, І. Д'яконов, Л. Жердецька, В. Коваленко, Н. Пантелеєва, С. Паперник, А. Степаненко, В. Трофімова та ін. Проте в наукових працях недостатньо уваги приділено формуванню стратегії міжнародного розвитку фінтех-компаній в умовах цифрових трансформацій ринку фінансових послуг.

Формулювання цілей статті

Мета статті – формування стратегії міжнародного розвитку фінтех-компанії на основі аналізу найважливіших аспектів і викликів, які виникають в умовах функціонування на глобальному фінансовому ринку.

Виклад основного матеріалу дослідження

Фінтех, або фінансові технології, є дуже важливим фактором у сучасному світі, який суттєво впливає на структуру ринку фінансових послуг і взаємодію між бізнесом і клієнтами.

У широкому розумінні «фінансові технології» – будь-які технології, спрямовані на поліпшення і автоматизацію надання фінансових послуг. Їхнє основне завдання – полегшити великим компаніям, представникам бізнесу і кінцевим споживачам послуг роботу з власними фінансами, зокрема в частині управління, підвищення ефективності використання та залучення капіталу, на основі застосування спеціалізованого програмного забезпечення. Фінтех – це інноваційні технології, які використовуються фінансовими інститутами, органами державного управління, торговельними організаціями для задоволення потреб споживачів фінансових, адміністративних послуг і товарів в умовах розвитку економіки споживання [1].

Фінтех з'явився у 90-х рр. минулого століття, хоча явище, яке він позначає, значно старше. Якщо розглядати фінтех, як результат взаємодії технологій і фінансового сектору, то однією з перших таких фірм була Атлантична телеграфна компанія, яка 1866 р. проклала кабель через океан. Це дало змогу значно зменшити період фінансових розрахунків між Америкою та Європою (з місяців до днів, навіть годин) і зекономити дуже багато часу та коштів на проведенні транзакцій. У новітній історії людства авангардним фінтехом називають банк «Barclays», який 1967 р. встановив у Лондоні перший банкомат (АТМ) [2].

Фінтех-компанії, які прагнуть працювати на ринку фінансових послуг в умовах глобалізації, потребують розроблення ефективної стратегії міжнародного розвитку з визначенням найосновніших аспектів такої стратегії та викликів, з якими стикаються фінтех компанії, а саме:

- регулятивне середовище. Однією з основних перешкод для фінтех-компаній у міжнародному розвитку є різниця в регулятивному середовищі між країнами, оскільки кожна країна має власні правила та стандарти щодо надання фінансових послуг, і це може суттєво ускладнити експансію компанії. Для подолання цього виклику фінтех-компанії необхідно вивчити місцеве законодавство та взаємодіяти з регуляторами для адаптації своїх послуг до конкретних вимог кожної країни;

- технологічні інновації та конкуренція. Для забезпечення успішного міжнародного розвитку фінтех-компанії повинні бути готові до стрімкого темпу технологічних інновацій і конкуренції. З одного боку, це вимагає постійного вдосконалення власних технологічних рішень, а з другого – пошуку нових технологічних рішень використання технологій для надання фінансових послуг. Також важливо налагодити партнерство та співпрацю з місцевими інноваційними компаніями для забезпечення конкурентоспроможності на ринку;

- адаптація до культурних особливостей. Культурні відмінності між країнами є ще однією суттєвою перешкодою для фінтех-компаній у міжнародному розвитку, тому ефективна стратегія повинна передбачати адаптацію продукту та маркетингових стратегій до місцевих

культурних особливостей. Розуміння місцевих звичаїв, цінностей і побажань споживачів є важливим чинником для успішного входження компанії на новий ринок;

- зміцнення кібербезпеки. У сучасних умовах, коли кіберзагрози стають все більш складними, зміцнення кібербезпеки стає складовою стратегії міжнародного розвитку фінтех-компаній, тому що порушення безпеки може призвести до серйозних фінансових і репутаційних втрат. Це вимагає інвестицій у сучасні технології кіберзахисту та постійного підвищення надійності захисту своєї системи з метою запобігання потенційним загрозам.

Національний банк України в липні 2020 р. затвердив Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 р. – покроковий план створення в Україні повноцінної фінтех-екосистеми з інноваційними фінансовими сервісами та доступними цифровими послугами. Стратегія ґрунтувалась на основних напрямках, заданих Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 р. Зокрема, цей документ структурував і деталізував тренди і напрями розвитку фінансових інновацій.

Найважливішими дієвими елементами Стратегії були: розроблення та впровадження концепту повноцінної регуляторної «пісочниці» для швидкого тестування інноваційних проєктів; підвищення рівня фінансової обізнаності та залученості (інклюзії) населення та бізнесу; запуск академічної бази з фокусом на відкритий банкінг.

Реалізація Стратегії також пов'язана з виконанням діджитал-проєктів, над якими працює Національний банк. Зокрема, ідеться про запровадження віддаленої ідентифікації та верифікації, імплементацію євродирективи PSD2, надання можливості здійснювати миттєві платежі з рахунку на рахунок у СЕП у форматі 24/7; посилення регуляторного периметру у сфері кібербезпеки та всі інші інноваційні проєкти центробанку [3].

2023 р. була затверджена нова Стратегія розвитку фінансового сектору України [4]. Одним з важливих напрямів Стратегії є розширення послуг для малого та середнього бізнесу, що сприятиме розвитку підприємництва та збільшенню обсягів інвестицій в економіку. Україна планує також впровадження сучасних технологій і цифрових інновацій у фінансовий сектор для підвищення ефективності обслуговування клієнтів, зниження ризиків і підвищення доступності фінансових послуг, тому Стратегія передбачає розвиток фінансової грамотності населення та розширення доступу до банківських послуг у всіх регіонах країни. Для підвищення конкурентоспроможності фінансового сектору України на міжнародному ринку основним напрямом визначено сприяння розвитку капіталовкладень, удосконалення правового середовища та імплементація фінансової системи міжнародним стандартам.

Потенційні переваги фінтеху очевидні, однак у фінтеху є і певні недоліки (рис. 1).

Рис. 1. Переваги та недоліки фінтеху. (Джерело: сформовано на основі [5]).

Глобальний фінтех активно розвивається через наслідки світової фінансової кризи з 2008 р. Так, наприклад, за даними дослідження CB INSIGHTS: Global fintech report Q320203, у світі нараховується 62 фінтех-компанії з венчурним капіталом загальною вартістю 224,5 млрд дол. США. Розвиток глобального ринку фінтех мав відповідну динаміку. Так, найвищу інвестиційну активність було відзначено 2018 р. (понад 120 млрд дол. США) завдяки мегаугодам –

14 млрд дол. США становили інвестиції в китайський гігант Ant Financial та угода з купівлі компанії Worldpay компанією Vantiv за 12,9 млрд дол. США.

Великий вплив на розвиток фінтех мала і світова пандемія COVID-19. У періоді 2019-2022 рр. спостерігається активізація сфери фінтех, проте показники 2022 р. дещо знижені через події, спричинені воєнною агресією росії в Україні (рис. 2) [6].

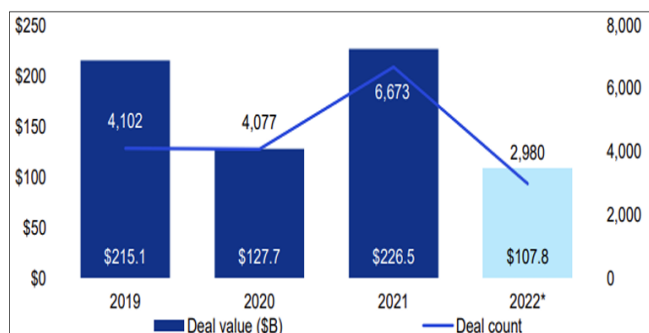

Рис. 2. Загальна інвестиційна активність у FIN TECH у 2019-2022 рр. KPMG. Джерело: [7].

2. Транскордонні платежі і перекази. Вимушене переміщення частини населення України за кордон викликало необхідність розширення можливостей здійснення грошових переказів, зокрема, доступності послуг і швидкості операцій. Одним з найбільш популярних банківських переказів є SEPA Instant.

3. Адаптація українського фінтеху до європейського законодавства.

4. Удосконалення еквайрингу, упровадження бізнесами рекурентних платежів, інтеграція благодійних можливостей [8].

Досліджуючи трендові ніші на фінансовому ринку з точки зору привабливості для інвесторів і споживачів, експерти НБУ вважають, що в пріоритеті залишатимуться платіжні рішення [4].

Загалом перелік найбільш перспективних ніш для інвестування фінтех-компаній включає такі:

- платіжні сервіси;
- кібербезпека;
- BigData-аналітика;
- технології страхування (Insurtech);
- регуляторні технології (Regtech);
- управління капіталом;
- рішення для ринку нерухомості;
- штучний інтелект і біометрика.

Фінтех-ринок в Україні націлений на розвиток фінансових установ і структур, а також компанії з обслуговування. В Україні, як і в Європі, чітко прослідковується курс на діджиталізацію, а також спостерігаються позитивні зміни на загальнодержавному рівні, що сприяють дотриманню цього курсу. Наявні законодавчі зміни, спрямовані на стимулювання діджиталізації економіки України [9].

Також сьогодні чимало фірм успішно використовують або планують створити чат-бот, щоб оптимізувати витрати і підвищити якість спілкування з клієнтами, пропонуючи їм доступ до послуг 24/7. У вітчизняних умовах на банківському ринку активно використовують чат-боти більшість банківських установ, а потужні банки, зокрема ПриватБанк, вивчають подальші перспективи оптимізації послуг для клієнтів із застосуванням нових можливостей, які дають фінансові технології. Аналізуючи перспективи розвитку фінтех в Україні на основі технологій штучного інтелекту власне у контексті використання чат-ботів, необхідно розглянути як їхні переваги, так і недоліки для бізнесу, що систематизовані у табл. 1 [10].

Важливим кроком у розбудові вітчизняного фінтех-ринку повинен слугувати вибір ефективної моделі взаємодії між основними гравцями цього ринку, насамперед між фінтех-компаніями та банківськими установами. Ігнорування банками фінтех-компаній, вочевидь, є вже неможливим, як підтверджує досвід розвитку фінтех-індустрії у всіх розвинутих країнах. Придбання банками успішних фінтех-компаній для інтеграції у свій бізнес або створення окремих фінтех-компаній усередині фінансових конгломератів – справа не сьогоднішнього дня. Логічним, виходячи зі сучасного вектора розвитку вітчизняного ринку, є впровадження моделі партнерства, заснованої на наданні доступу до клієнтської бази, а також продуктів і послуг шляхом створення відкритих API [11].

Таблиця 1. Переваги і недоліки застосування чат-ботів для компаній в Україні

Характеристики	Елементи	Пояснення
Переваги	Оптимізація людських ресурсів	Чат-бот зможе спілкуватися з необмеженим числом клієнтів і відповідати на стандартні, а за належного навчання – і на складні запитання.
	Дешевизна	Для компаній економічно більш вигідно використовувати чат-боти, ніж наймати людські ресурси.
	Миттєва відповідь	Чат-ботам потрібно менше за секунду, щоб зіставити запитувану інформацію з базою даних знань і згенерувати результат. Вони не гають час на роздуми, пошуки, згадування і відкривання багатьох вкладок браузера.
	Відсутність черг	Чат-боти можуть вести багато діалогів одночасно, тому клієнтам не потрібно чекати в черзі, що вони ненавидять робити.
	Він завжди на зв'язку	Він ніколи не хворіє, не бере відпустку і працює цілодобово. Чат-боти дозволяють компаніям постійно підтримувати зв'язок зі своїми клієнтами і не втрачати можливості отримувати прибуток.
Недоліки	Погана імпровізація	Чат-боти працюють добре, поки розмова не виходить за межі запрограмованого алгоритму. Однак неможливо передбачити мільярди вірогідних сценаріїв, тому не шаблонна поведінка юзера збиває бота з пантелику.
	Нерозуміння сарказму	Чат-боти призначені для взаємодії з людьми, однак останні, на відміну від ботів, схильні висловлюватися неоднозначно і часто вкладають у свої слова прихований зміст. Розпізнати сарказм, іронію і гумор складно навіть для ботів із штучним інтелектом. Вони сприймають всі слова буквально і не вміють читати між рядків.
	Не для всіх видів бізнесу	Його використання може бути вдалим для компаній, що надають такі послуги, як таксі, доставка їжі, бронювання готельних номерів, продаж квитків, роздрібна торгівля та інші, де запити клієнтів здебільшого дуже передбачувані і шаблонізовані.

Отже, стратегія міжнародного розвитку фінтех-компанії вимагає комплексного підходу, орієнтованого на високу конкурентоспроможність, сталий технологічний розвиток та управління ризиками. Важливими аспектами цієї стратегії є:

<p>1. Аналіз ринків:</p> <ul style="list-style-type: none"> - глобальний підхід: вибір стратегічних ринків для розширення, враховуючи місцеві особливості та рівень конкуренції; - оцінювання ризиків: аналіз політичного, економічного, соціального та технологічного середовища для кожного регіону. 	<p>2. Технологічний розвиток:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інновації: зосередження на розробленні новітніх технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, інтернет-технології тощо; - клієнтський досвід: удосконалення досвіду користувачів через інтерфейси, персоналізацію та аналітику. 	<p>3. Співпраця та партнерство:</p> <ul style="list-style-type: none"> - стратегічні альянси: укладання угод з місцевими фінансовими установами, регуляторами та технологічними стартапами для забезпечення легкого входу на нові ринки; - фінансові партнери: розвиток партнерських відносин з фінансовими інститутами для зміцнення безпеки та доступу до фінансових ресурсів.
<p>4. Регуляторна відповідність:</p> <ul style="list-style-type: none"> - співпраця з регуляторами: активна співпраця з регуляторами на вітчизняному та міжнародному рівнях для забезпечення відповідності законодавству. 	<p>5. Безпека та кіберзахист:</p> <ul style="list-style-type: none"> - інвестиції в кібербезпеку: регулярні інвестиції в технології кіберзахисту з метою запобігання шахрайству й захисту клієнтської інформації. 	<p>6. Локалізація продуктів і послуг:</p> <ul style="list-style-type: none"> - адаптація до місцевих потреб: адаптація продукції та послуг відповідно до культурних і фінансових особливостей різних ринків.
<p>7. Оптимізація операцій:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ефективність операцій: удосконалення бізнес-процесів з метою зменшення витрат та оптимізації функціонування компанії. 	<p>8. Комунікація та маркетинг:</p> <ul style="list-style-type: none"> - орендування: створення успішного бренду та ефективна комунікація для формування довіри серед клієнтів і партнерів. 	

Рис. 3. Аспекти стратегії міжнародного розвитку фінтех-компанії

Необхідно також зазначити, що ця стратегія повинна бути гнучкою, оцінюватися та регулярно адаптуватися відповідно до змін у міжнародному фінансовому середовищі та технологічних тенденціях.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Стратегія міжнародного розвитку фінтех-компанії є важливим елементом успішного ведення бізнесу в умовах глобалізації та постійних змін у фінансовій сфері. Здатність адаптуватися до різноманітних ринків, враховуючи їхні особливості та регуляторні вимоги, визначає ефективність компанії та її конкурентоспроможність. Міжнародний розвиток фінтех-компанії вимагає комплексного підходу та ретельного вивчення місцевих особливостей функціонування кожного ринку. Регулятивне середовище, технологічні інновації, культурні відмінності та кібербезпека – це основні аспекти, які вимагають уваги та ефективного управління. Основними складовими стратегії міжнародного розвитку фінтех-компанії з метою подолання проблем і успішного функціонування на світовому фінансовому ринку повинні стати: гнучкість та адаптивність; регуляторна відповідальність; глобальна локалізація; технологічні інновації; стратегічне партнерство; ефективне фінансове планування. Найважливішими факторами для досягнення успіху в глобальному фінансовому середовищі є загальна планова стратегія міжнародного розвитку фінтех-компанії щодо забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та відповідності місцевим умовам на різних ринках.

Література

1. Andjelic J. These Fintech Statistics Show an Industry on the Rise. URL: <https://fortunly.com/statistics/fintech-statistics/>.
2. Поченчук Г.М. Фінансові технології: розвиток і регулювання. *Електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету. Економіка і суспільство*. 2017. Випуск 13. С. 1193-1200.
3. Розвиток фінтеху в Україні. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>.
4. Стратегія розвитку фінансового сектору України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini>.
5. Що таке фінтех і як він впливає на ваше життя вже сьогодні? URL: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.
6. Коваленко Ю.М. Тенденції розвитку fin tech на міжнародних і національних фінансових ринках в умовах цифровізації економіки. URL: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/304/8436/17851-1?inline=1>.
7. The Pulse of Fintech H1 2022. URL: <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/08/pulse-of-fintech-h1-22.pdf>.
8. Григораш О., Волошин І. Тенденції розвитку фінансових технологій під впливом пандемії та війни. *Економіка та суспільство*. 2023. Випуск 47. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2176/2102>.
9. Ільчук П.Г., Коць О.О., Колосовська І.В. Фінтех-компанії: сучасний стан та перспективи впливу на розвиток фінансового ринку України. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2021. № 5 (122). С. 46-53.
10. Демчишак Н.Б., Гудима Р.П. Розвиток фінтеху в Україні та світі на основі використання технологій блокчейну і штучного інтелекту. *Ефективна економіка*. 2021. № 6. URL: www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/4.pdf.
11. Гаврилко Т.О., Антонова Р. Fintech: зарубіжний досвід та особливості розвитку в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2020. Випуск 29. С. 17-22.

References

1. Andjelic, J. These Fintech Statistics Show an Industry on the Rise. Available at: <https://fortunly.com/statistics/fintech-statistics/>.
2. Pochenchuk, H.M. (2017). «Financial technologies: development and regulation». *Elektronne naukove fakhove vydannia Mukachiv's'koho derzhavnogo universytetu. Ekonomika i suspil'stvo*. Issue 13. pp. 1193-1200. Available at: http://economyandsociety.in.ua/journal/13_ukr/200.pdf.
3. Rozvytok fintekhu v Ukraini. [Development of fintech in Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/about/develop-strategy/fintech2025>.
4. Stratehiia rozvytku finansovoho sektoru Ukrainy. [Strategy for the development of the financial sector of Ukraine]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/strategiya-rozvitku-finansovogo-sektoru-ukrayini>.
5. Scho take fintekh i iak vin vplyvaie na vashe zhyttia vzhe s'ohodni? [What is fintech and how does it affect your life today?]. Available at: <https://www.epravda.com.ua/projects/fintech/2018/12/5/641431/>.
6. Kovalenko, Yu.M. Tendentsii rozvytku fin tech na mizhnarodnykh i natsional'nykh finansovykh rynkakh v umovakh tsyfrovizatsii ekonomiky. [Development trends of fin tech on international and national financial markets in conditions of digitalization of the economy]. Available at: <http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/304/8436/17851-1?inline=1>.
7. The Pulse of Fintech H1 2022. Available at: <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/08/pulse-of-fintech-h1-22.pdf>
8. Hryhorash, O., Voloshyn, I. (2023). «Trends in the development of financial technologies under the influence of the pandemic and war». *Ekonomika ta suspil'stvo*. Issue 47. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2176/2102>.
9. Il'chuk, P.H., Kots', O.O., Kolosov's'ka, I.V. (2021). «Fintech companies: the current state and prospects of influence on the development of the financial market of Ukraine». *Derzhava ta rehiony. Serii: Ekonomika ta pidpriemnytstvo*. № 5 (122). pp. 46-53. Available at: www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/5_2021/9.pdf.
10. Demchyshak, N.B., Hudyma, R.P. (2021). «The development of fintech in Ukraine and the world based on the use of blockchain and artificial intelligence technologies». *Efektivna ekonomika*. № 6. Available at: www.economy.nayka.com.ua/pdf/6_2021/4.pdf.
11. Havrylko, T.O., Antonova, R. (2020). «Fintech: foreign experience and peculiarities of development in Ukraine». *Naukovyj visnyk Uzhhorod's'koho natsional'noho universytetu*. Issue 29. pp. 17-22.

Стаття надійшла до редакції 22.09.2023 р.